

Magyarok a kultúráért. (A magyar munka eredményei az emberi művelődés terén. Francia és magyar írók közreműködésével szerkesztette dr. Lukács György b. t. t., nyug. miniszter, orsz. képviselő. Budapest, 1929. A magyar-francia kulturliga kiadása.) A keserű magyar sors követeli tőlünk, hogy időnként ki kell állnunk a nemzetek pódiumára. Már a háború előtt is éreztük ennek a szükségességét, de most, midőn egyre sűrűbben halljuk az idegenektől, hogy félrevezetett bírák döntöttek sorsunk felett, ez a magunk szellemi művoltának közszemlére tétele életkérdéssé fokozódott. Ilyen kiállítás ez a könyv is. Annak a nemzetnek van címezve, melytől Trianon idején a legtöbb függött s tán a jelen pillanatban is döntő a szava és főként annak a nemzetnek, melyet mindig úgy ismertünk, hogy számára kultúra és civilizáció sohasem jelentenek üres szavakat.

A könyv első fejezete az idegen olvasók számára a történeti tájékoztatást adja meg. Elsősorban is Eckhart Ferenc összefoglaló tanulmánya a magyar történetről. Magyarországnak egész Nyugateurópa kialakulásában való szerepét Gerevich Zoltán ismerteti s a saját életünket és kultúránkat elhatározó magyar kereszténységről Serédi Jusztinián hercegprímás ír. Francia szemmel nézi ezt a magyar kultúrát Louis Villat besançoni egyetemi tanár cikke. A következő fejezetet a magyar föld és népe megismertetésének szentelték. Cholnoky Jenő, Gárdonyi Albert, Várhidy Lajos, Bodor Antal, Gyórfy István cikkeit Jules Romains l'Illustration-beli közismert impressziói zárják be.

A harmadik rész a magyar nyelvvel és irodalommal foglalkozik. Balassa József nyelvünk sajátosságait, Császár Elemér irodalmunk jellemző vonásait foglalja össze. Császár Elemér a magyar irodalomnak olyan jellegzetes képletére törekszik, mely az idegen olvasónak meg tudja mutatni irodalmunknak legmegkülönböztetőbb jegyeit. Ez a képlet szerinte három összetevő eredője: immanens nemzetiség, úri jelleg és gyakorlatiasság. Szerb Antal cikke az újabb magyar irodalomról szól. Mondaniva-

lója a rendelkezésére álló szűk térben csak kevéssé tud kibontakozni. Hankiss János dolgozata is a magyar irodalom specifikus vonásait keresi, nem általános elvek nyereséje kedvéért, hanem a külföldi irodalomkutató figyelmének irodalmunk néhány jelenségére (epika, népköltés, történeti regény) való felhívásáért. Sebestyén Károlynak a magyar színműirodalmat bemutató cikke néhány újabbnak drámaíróink értékelésénél nem ment a sietős túlzástól. E fejezetben írt még Pakots József a magyar filmkultúráról, Vészi József a magyar sajtóról, Ranschburg Viktor könyvkultúráról. Végül André Maurois hirdeti a magyar irodalmi művek franciára való fordításának szükségességét.

A magyar tudományról szóló fejezetben első helyen áll Klebelsberg Kunó gróf tanulmánya a háború utáni magyar tudománypolitikáról. Kultúrális erőfeszítéseinknek tömör és világos áttekintése ez. Multunk és jelenünk közoktatásügyének történeti megvilágítását adja Kornis Gyula «A magyar közoktatásügy» cím alatt, hangsúlyozván szellemi műveltségünknek jelen helyzetünkben mindenek felett való fontosságát. Legelőkelőbb tudományos intézményünket, a Magyar Tudományos Akadémiát, Balogh Jenő ismerteti; legrégibb közgyűjteményünket, a Nemzeti Múzeumot pedig Varju Elemér. A magyarság filozófiai, jogtudományi, orvostudományi, technikai és földrajztudományi teljesítményeit Nagy József, Kolosváry Bálint, Győry Tibor, Zelovich Kornél, Stark Lipót és Cholnoky Jenő foglalja össze.

A francia olvasó számára bizonyára a legtöbb már meglevő ismereten alapuló betekintést adhatja a magyar művészetet tárgyaló rész. Festőink, szobrászaink és zeneművészeink neve s munkássága a legismertebb előtte. Épen ezért Ybl Ervin, Hubay Jenő, Hevesi Sándor, Divald Kornél, Rózsaffy Dezső, Viski Károly, Lajtha László és Márkus László általános bemutatásra célzó cikkei mellett nem lett volna felesleges egy-egy, Franciaországban is ismert és értékelt művészünkéről írt tanulmány

keretében összeállítani művészeti eredményeinket. Kitűnő alkalom lett volna erre például Munkácsy Mihály művészete. Életének fénykorát Párisban éli át, legmonumentálisabb művei ott készülnek s e műveket a francia közönség is ismeri. Annál sajnálhatóbb, hogy nagy vásznainak egyetlen reprodukciója sem került be a könyvbe.

A «Magyar társadalom» című fejezetet Ravasz Lászlónak a magyar nép lelke legbelsejét feltáró sorai vezetik be. Itt ír Anna főhercegnő a magyar nőről és József főherceg a magyar katonáról. Vass József a kormány háború utáni munkaügyi és egészségügyi intézkedéseit ismerteti. Itt kapott helyet sportéletünk Mező Ferenc, a sakkozás Maróczy Géza cikkével. A társasági életről gróf Teleki Sándorné, magyarországi háborús internáltságának éveiről Paul de Monfort francia író ír.

A könyv hetedik része a magyarság anyagi műveltségének van szentelve. Bud János, Földes Béla, Mutschenbacher Emil, Fenyő Miksa, Naményi Ernő, Magyar Pál, Szerényi József, Praznovszky Iván és Zelovich Kornél azok, kik ennek a bemutatását végezték. Az utolsó fejezet a magyar alkotmány fejlődésével és általános nemzetközi kapcsolatainkkal foglalkozik. Gróf Apponyi Alberten és báró Wlassics Gyulán kívül, kik e fejezetben a bevezető cikkeket írták, Illés József, Mikszáth Kálmán, Eötvényi Olivér, Gratz Gusztáv, Henry de Jouvenel, Charles Dupuis, Horváth Jenő, Lukács György, Berzeviczy Albert, Pivány Jenő, Eckhardt Tibor, René Brunet és A. de Lapradelle fejtegetik a magyar alkotmányos élet és külföldi kapcsolataink részproblémáit. Az egész könyv zárószavait Jérôme és Jean Tharaud, a nálunk jól ismert francia írók neve jegyzi.

«Azt akarjuk megvilágítani — írja Lukács György az előszóban — hogy ezeréves kultúr nemzet él a Duna—Tiszamentén, a Kárpátok és az Adria között, amelynek különleges és eredeti civilizációja van; amely történelmi hivatásának tudatában rendületlenül folytatja ezeréves életét; amely tudja, hogy a sors olyan feladatokat szánt neki, melyeket csak ő végezhet el s melyeket helyette más nem teljesíthet.» Az előbbi gazdag tárgy- és névsor meggyőzhet bennünket, hogy ennek a megvilágítására a legjobb elmék szövetkeztek. Minden reményünk meglehet arra, hogy a mű francia kiadása ismét egy

rést üt azon a falon, melyet a rosszakarat, a nemismerés és a félreismerés húzott nemzetünk köré.

A gazdag illusztrációs anyagon kívül Reiter László fametszetű fejlécei, záródíszei és iniciáléi ékesítik a könyvet.
—i.

Mihályfi Ákos Beszédei : I. Egyházi beszédek. II. Társadalmi beszédek.

A Szent István-Társulat kiadása. Budapest, 1929. — Mihályfi Ákos, a magyar katolikus közélet egyik kiváló vezetője, két kötetbe összegyűjtve bocsátja közre már azelőtt elmondott és újabb beszédeit. Az egyházi szónoklat a mult század fordulójára óta nagy formai változatosságot és fejlődést mutat, mely bizonyos különbségek tényét is jelenti a szónoklat ama hagyományával szemben, melyeket a Pázmány-stílus őrzött meg a mult század első negyedéig. Az első formai fordulat talán Albach Szaniszló beszédeiben jelentkezik először. Szószéke körül ott látjuk a reform-kor majdnem minden kiváló politikai szónokát, sőt Kazinczyt is, aki finom kritikával kíséri a kiváló szónok kifejezőkészségét. A bölcselő szellem finomabb és mélyebb iskolázottsága jellemzi Schlauch Lőrinc kardinális beszédeit. A franciás szónoklás nemes irodalmi választékossága az érzelmi irányba áthajló módjával Hock János beszédeinek lesz sajátossága. A konferenciabeszédek műfaját klaszszikus mintára dolgozza ki Prohászka Ottokár. Nála a bölcséleti módszer gazdag költői képzelettel áthatottan nyilvánul meg s ez utóbbinak erős uralma beszédeinek irodalmi mértékszabását önállóan is művészi értékkel emeli. Mihályfi Ákos abban a nagy formai hullámzásban és magakeresésben, mely ma a szónoklat jellemző vonása, szilárdan áll, a maga egyéniségével. Nincs más szándéka, mint az, hogy a szónoki beszédet annak teljesen személytelen elemeivel dolgozza ki. Ragyogóan tiszta és világos szerkezet, pontosan meghatározó és kifejező szókincs, nyugodtan és biztosan kitöltött mondatok, logikus fölépítés azok az eszközök, amelyekkel szolgálja az ige-hirdetés igényét. Mindebből kitetszik Mihályfi Ákos beszédeinek legegynibb vonása: a szentbeszédnek a maga belső természetéből és céljából elvont elvi érvényesítése. S bármilyen tárgyerületről induljon is ki beszéde, ezt a belső alapvetését nem adja föl soha. Van ebben a szigorú következetességben.